

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع:

راهکارهای بالا بردن معاد باوری در خانواده

استاد راهنما:

سرکار خانم زارع نژاد

پژوهشگران:

مهناز محسن زاده

مهناز منتظری

زهرا مالکی

سال تحصیلی:

۹۸-۹۹

استان یزد

حوزه علمیه حضرت زینب کبری سلام الله علیها

چکیده

هدف این مقاله، تبیین راهکارهایی در باب افزایش و بالابردن معاد و معادباوری در خانواده است. باور به معاد و زندگی پس از مرگ، یکی از اصول اعتقادی اسلام است. گرچه همه ی عقاید در رفتار و منش انسان موثر است اما یاد مرگ و قیامت از نافذترین و مهم ترین نقش در تربیت و اصلاح انسان ها است. اصلی ترین و مهم ترین نقش معاد باوری در افراد، خانواده است که در آموزه های دینی به جایگاه والا و مهم آن در اعتقاد پذیری و باور آن و همچنین تثبیت و عمل به آن، تاکید های فراوانی شده است.

بنابراین خانواده مشوق افراد برای عمل و پذیرش احکام و اعتقادات است و با آموزش و تفهیم خانواده در باب پذیرش اعتقادات و مسائل مهم دینی راهکارهایی ارائه شده است و این نوشتار درصدد آن است با بهری گیری از دو منبع گرانبها، یعنی قرآن کریم و سیره و روایات معصومین علیهم السلام و با استفاده از روش کتابخانه ای و با محتوای آموزشی و دینی برای حل و راهنمایی در بابت معادباوری و تقویت و تثبیت آن در خانواده، صورت گرفته است که بسیاری از آن در آیات قرآن و ائمه به آن اشاره شده است.

کلید واژه: خانواده، راهکارها، معاد باوری، معاد

مقدمه

اندیشه پیرامون زندگی و مرگ، فنا و بقا، تداوم یا انقطاع حیات، محدود بودن هستی به جهان ماده یا امتداد یافتن آن در عالمی غیرمادی، وجود عنصر پایدار غیر فانی در انسان، امکان متصل شدن به سرچشمه حیات و بقای ابدی و... همواره همراه و همنشین روح و جان آدمی بوده و از رویاهای دست نیافتنی انسان بوده است.

باور به معاد، در میان پنج اصل دین اسلام وجود دارد. دیدگاه اسلام به این اصل، نگاهی کلی و فرادنیایی است که دامنه پرواز اندیشه آدمی را از عالم خاکی می‌رهاند و آفاق اندیشه‌اش را از تنگنای زندگی مادی‌اش آزاد می‌کند. گرچه همه عقاید و باورهای انسان در رفتارش مؤثر است، اما در این میان، عقاید و باورهای مذهبی، به‌ویژه اعتقاد به معاد و روز رستاخیز، از نافذترین و مؤثرترین باورها در جهت‌دادن رفتار و منش آدمی و تربیت و اصلاح اوست.

اعتقادات و باورهای دینی، یکی از مهم‌ترین عواملی است که سبب تحکیم خانواده می‌شود؛ زیرا اعتقاد به جهان پس از مرگ، زندگی و به ویژه زندگی خانوادگی را هدفمند و آستانه تحمل انسان را در برابر مشکلات افزایش می‌دهد. اعضای خانواده معاد گرا، حقوق یکدیگر را رعایت می‌کنند، فرزندان دین مدار تربیت می‌شوند و ستون فقرات خانواده مستحکم می‌شود. همه عقاید دینی در رفتار انسان مؤثر است؛ هر چند تأثیر آنها یکسان نیست.

ایمان واقعی به معاد و زندگی پس از مرگ بازتاب‌های فراوانی در زندگی انسان دارد. اگر انسان با باور قلبی و اعتقاد راسخ به مسئله‌ی معاد توجه کند این توجه سبب می‌شود، تمام افعال و اعمالش را در راستای سعادت‌مند شدن در سرای باقی سازمان دهی کند و نتیجه‌ی این اعتقاد تطهیر باطن از هر گونه پستی و آلودگی است.

هدف از این نوشتار این هست که چنین عقیده ای نقش شایانی در پرورش روح انسان دارد و آثار تربیتی شگرفی در زندگی فردی و اجتماعی او به ارمغان می آورد.

در این بحث به دنبال آن هستیم تا به سوال هایی در زمینه معاد باوری، مبنی بر این که ،معاد چیست؟ چرا معاد باوری از اهمیت والایی برخوردار است؟ معاد باوری چه تاثیراتی در خانواده و فرد می گذارد؟ و در آخر ،چه راهکار هایی در باب بالا بردن معاد باوری در خانواده موثر است؟ با مراجعه به آیات نورانی قرآن کریم و دیگر منابع دینی، ابتدا به توضیح معاد و راهکارهایی در باب تقویت و بالا بردن معاد باوری در خانواده ها و تقویت آن بپردازیم.

«آن واقعه چون وقوع یابد، [که] در وقوع آن دروغی نیست».^۱

از پیامبر اکرم(ص) نیز نقل شده است:

دنیا در حال کوچ کردن و آخرت، در حال رو آوردن به شماست و هر یک از دنیا و آخرت فرزندان دارند.

فرزند آخرت باشید و فرزند دنیا نباشید، به دنیا بی میل و به آخرت راغب شوید!^۲

آن حضرت در کلامی دیگر می فرماید:

ای مسلمانان! آماده شوید که قضیه جدی است، آماده شوید که کوچ نزدیک است، زاد و توشه بردارید که

سفر دور است و بارتان را سبک کنید که گردنه های سختی در پیش دارید!^۳

افزون بر این، پیامبر وقتی معاذ بن جبل را به یمن می فرستاد، به وی این گونه سفارش کرد: «خدا و روز

قیامت را به آنان یادآوری کن!»^۴

حضرت علی(ع) نیز در خطبه ای می فرماید:

بدانید که می میرید و پس از مرگ برانگیخته می شوید، اعمال شما را محاسبه می کنند و بر آن اساس به

شما کیفر و پاداش می دهند؛ مبادا دنیا شما را بفریبد.^۵

و در کلامی دیگر می فرماید:

ای بندگان خدا! از مرگ گریزی نیست. پیش از اینکه واقع شود، از آن بپرهیزید و برای آن عِدّه و عُدّه آماده

کنید.^۶

ز) توجه به عوامل عاطفی در ایمان به معاد^۷

علاوه بر عقل و شناخت، عواطف و احساسات انسان نیز در چگونگی رفتار انسان مؤثر است. چه بسا افرادی

که درباره موضوعی شناخت دارند و می دانند آن موضوع حقیقت دارد، ولی آن را فقط به این دلیل که با

^۱ سوره واقعه ایه های ۴ و ۵

^۲ همان، ج ۷۷، ص ۱۱۷، روایت ۱۳.

^۳ همان، ص ۸۸۶، روایت ۳۳.

^۴ همان، ج ۷۴، ص ۱۲۷، روایت ۳۳.

^۵ همان، ج ۷۴، ص ۳۹۴.

^۶ همان، ج ۶، ص ۱۳۲.

^۷ سیره تربیتی پیامبر و اهل بیت(ع)، ج ۲، ص ۱۰۱

منافع آنان ناسازگار است، نادیده می گیرند و حق را انکار می کنند. آیات قرآن و معصومان(ع) در رویارویی با این افراد به دو گونه برخورد می کردند: نخست آنکه به آنان یادآوری می کردند گاه برخی از عواطف و احساسات انسان موجب موضع گیری نادرست وی می شود. چه بسا همین یادآوری موجب شود فرد در رفتار و موضع گیری های خود تجدید نظر کند. دوم آنکه پی آمدهای انکار معاد را برای چنین فردی بازگو می کردند و به او می فهمانند که انکار واقعه ای که وقوع آن حتمی است، هیچ کمکی به او نخواهد کرد و وی باید به ناچار در رفتار خود تجدید نظر کند تا مبدا در برابر آن واقعه غافل گیر شود. خداوند به فردی که منکر معاد است و می پرسد قیامت چه زمانی است، می فرماید:

در آن هنگام که چشم ها از وحشت به گردش درآید و ماه بی نور گردد و خورشید و ماه یک جا جمع شوند، انسان می گوید امروز راه فرار کجاست؟ هرگز راه فراری نیست.^۱

خداوند در این آیات، در پاسخ کسی که منکر معاد است، به این موضوع اشاره می کند که این انکار مشکلی را حل نخواهد کرد و وی آن گاه که با قیامت روبه رو شد و به دنبال گریزگاهی گشت و آن را نیافت، متوجه می شود چه اشتباه بزرگی مرتکب شده است.

ح) ظهور آثار ایمان به معاد در رفتار و کردار معصومان(ع)

یکی از موارد اثرگذار در سیره تربیتی معصومان(ع)، ظهور و بروز آثار ایمان به معاد در رفتار و کردار خود آنان است. اعتقاد امامان معصوم(ع) به معاد چنان قوی بود که چون بحث معاد و عذاب مطرح می شد، تغییراتی در حالت چهره و رفتار آنان پیدا می شد، به گونه ای که گویی هم اینک قیامت برپا شده است.

جابر بن عبدالله می گوید:

وقتی پیامبر اکرم(ص) در خطبه روز جمعه بحث قیامت را مطرح می کرد، صدایش بلند و صورتش سرخ می شد و می فرمود: «قیامت حتمی است».^۲

^۱ سوره قیامت، آیه ۱۱۶

^۲ بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۱۲۲

همچنین روایت شده است چون این آیه نازل شد «و دوزخ، وعده گاه همه آنان است. دوزخ را هفت در است و از هر دری بخشی معین از آنان [وارد می شوند]»^۱، پیامبر به شدت گریست. دیدن این حالت از پیامبری که گفته هایش برای مردم سند بود، موجب می شد ایمان و اعتقاد آنان قوی تر گردد.

کلام آخر

معاد به عنوان اصلی از اصول دین از جایگاه و اهمیت زیادی در زندگی ها دارد، که توجه و تامل در آن بسیار واجب و مهم بوده. چیزی که به آن پی بردیم این بود که معاد بازگشت آفرینش وهستی است به مبدأ آفرینش وپدید آورنده آن، یعنی از آنجائی که آفرینش وانسان وجود وهستی خویش را از مبدأ هستی وجهان گرفته است (انا لله وانا الیه راجعون) همه از اوئیم وبه سوی او روان واوکمال مطلق است وهمه هستی عاشق وشیدای کمال بر ترو مطلق اند وبه سوی او در حرکت وروانند، اما نه به معنای حرکت مکانی بلکه رتبی وسیر در مراتب وجود مانند حرکت تکاملی انسان از نطفه تا به مراتب عالی آن؛ معاد بازگشت به اصل آفرینش خویش است.

از آنجاییکه خانواده مهد دین پروری فرزندان شان هستن و نقش مهمی در تقویت و رشد دین باوری هستند، توجه به نکات مهم و اساسی دینی از باور و مسئولیت مهم خانواده ها به شمار می رود...

تک تک کلمات ثبت در مقاله، تقدیم به پیشگاه والای امام عصر و الزمان، حضرت مهدی "عجل الله و تعالی و فرجه"، ان شاء الله که مورد قبول باشد...

مهر ۱۳۹۹

^۱ سوره حجر، آیه ۴۴

فهرست منابع

- قرآن کریم
- نهج البلاغه
- اصفهانی، راغب: مفردات راغب. ج ۱، چاپ ۱. بیروت - لبنان، ۱۹۹۲ سال، ص ۸۹۷
- عالمی، علی، معاد در پرتی قرآن و حدیث، ج ۱، ۱۳۹۳، سفیر صادق، ص های ۲۶ و ۲۱
- قمی، شیخ عباس، منتهی الآمال، ج ۱، تهران، مبین اندیشه، ۱۳۹۰. ص ۳۲
- متقی، علی بن حسام الدین، کنز العمال، ج ۲، بیروت: موسسه الرساله ۸۸۸-۹۷۵ ق.
- ابن بابویه، محمد بن علی، ۳۱۱ عیون الرضا، ج ۲، تهران، نشر صدوق، -۱۳۷۳
- محمد تقی فلسفی، معاد از نظر جسم و روح، چاپ دوم، ۱۳۷۹، ص ۱۳ و ۱۴.
- ناصر مکارم شیرازی، تفسیر نمونه، دارالکتاب اسلامیه، ۱۳۹۳
- سید محمد حسینی تهرانی، معاد شناسی، ج ۱، نشر حکمت، ص ۱۵۶
- محمد داودی، سیره تربیتی پیامبر و اهل بیت (ع) (تربیت دینی)، زیر نظر: علی رضا اعرافی، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۸۴، جلد ۲، ص ۸۹ و ۹۰.

مقالات:

- عسکری اسلام پور، حجت الاسلام و المسلمین، راه های افزایش معادباوری، مجلس بیست و هشتم، ره توشه نور
- نت، حوزه، ارمغان، مجله، تیر ۱۳۸۸، شماره ۶، راهکار های تثبیت معادباوری
- مدملی، صدیقه کامرانی، دکتر سمیه پایگاه خبری رسمی بلاغ، ۳۱ خرداد ۱۳۹۹، ۱۳۳۲۵

سایت ها:

پرتال جامع علوم اسلامی www.ensani.ir

سایت حوزه نت، www.hawzah.net

سایت تبیان www.tebyannet

سایت بلاغ www.balagh.ir

